

სახელმწიფოსა და ეკონომიკის ურთიერთობების ევოლუცია

კარლო ღურნკაია

ემდ,სტუ სრული პროფესორი

რამაზ ოთინაშვილი –

ემდ,სტუ სრული პროფესორი

ილია პაპაშვილი

სტუ დოქტორანტი

ეკატერინე ჩიქოვანი

სტუ დოქტორანტი

შეიძლება ითქვას სახელმწიფოს როლი ეკონომიკური მეცნიერების ერთ-ერთი ყველაზე მეტად დამუშავებული პრობლემაა. მერკანტილისტებიდან მოყოლებული ეკონომიკური თეორიის ნებისმიერ სკოლაში მიმდინარეობს კამათი სახელმწიფოს როლის შესახებ. ჩამოყალიბდა სრულიად განსხვავებული მიმართულებები, სახელმწიფო ჩარევის აუცილებლობას არც ერთი ცნობილი სკოლა არ უვლის გვერდს. თუმცა თითოეული განსხვავებულად წარმოადგენს სახელმწიფო რეგულირების მიზნებსა და მეთოდებს.

თავისუფალი (წმინდა) საბაზრო ეკონომიკის ძირითადი ამოცანა იმაში მდგომარეობდა, რომ იგი განთავისუფლებულიყო ფეოდალური სახელმწიფოს-შინაარსით არაეკონომიკური ურთიერთობებისაგან, საკუთარი ანგარებითი ინტერესის განსახორციელებლად. იგი ესწრაფოდა თავის საქმეებში სახელმწიფოს ჩარევისაგან მაქსიმალური თავისუფლების მიღწევას. ამ მიდგომის პოლიტიკურ გამოხატულებად იქცა ე.წ. სახელმწიფოს - „ღამის დარაჯის“ ანუ „მინიმალური სახელმწიფოს“ თეორია, რომელიც კლასიკური ლიბერალიზმის წარმომადგენლებმა ჩამოაყალიბეს. ისინი სახელმწიფოს მთავარ ამოცანას ქვეყანაში წესრიგის უზრუნველყოფასა და მოქალაქეთა კერძო ცხოვრებაში მინიმალურ ჩარევაში ხედავდნენ. ეკონომიკა სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტების, ურთიერთობების, ფასეულობების ფართო კომპლექსთან ერთად, მათი მსაზრებით ის სფერო იყო, სადაც სახელმწიფოს ჩარევის უფლება

არ ჰქონდა. ეს პერიოდი დაახლოებით XIX საუკუნის მეორე ნახევრამდე გრძელდებოდა.

თუმცა სახელმწიფოს გავლენა ეკონომიკაზე იმდენად შესამჩნევი როდი იყო, როგორც იგი XX საუკუნეში გახდა, მაგრამ იგი სოციალურ-ეკონომიკური პროცესებისგან განზე როდი იდგა. უფრო მეტიც, სახელმწიფომ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მთავარი მიმართულებების განსაზღვრაში. ამას მოწმობს ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითი, სადაც თითქოსდა სუფთა სახით მოისინჯა საბაზრო ეკონომიკისა და პოლიტიკური დემოკრატიის ძირითადი იდეები.

მრავალ მეცნიერთა აზრით, ამა თუ იმ პროცესებისა და ტენდენციების სახელმწიფო რეგულირების პრინციპები დამახასიათებელი იყო ამერიკის ეკონომიკისთვის მისი ისტორიის დასაწყისიდანვე. უკვე კოლონიალურ პერიოდში კოლონიების მთავრობების მიერ საქმიანი ცხოვრების რეგულირებამ საკმაოდ დიდი გაქანება ჰპოვა. როგორც ამერიკელი ისტორიკოსი თ. კობრენი შენიშნავს, ახალი ცნება: „ლაისსებ ფაირე“, რომელიც თავისუფალ კონკურენციას ნიშნავდა, ამერიკის პირველ ბიზნესმენებს უტოპიად ესახებოდათ.

ქვეყნის მიერ სრული დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ეკონომიკურ საქმიანობაზე კონტროლი, როგორც ეროვნულ, ისე შტატებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების დონეებზე ხორციელდებოდა. ჩატარებული კვლევების მონაცემების მიხედვით, თითქმის ყველა შტატი იყენებდა საზოგადოებრივ ფონდებს გზების, საბანკო სფეროს, სამრეწველო წარმოების და ა.შ. განსავითარებლად. ბევრ შტატში დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა პირდაპირ სამთავრობო ინვესტიციებს სხვადასხვა კომპანიებში, რომელთა საქმიანობაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად ითვლებოდა ეკონომიკის განვითარებისა და ნორმალური ფუნქციონირებისათვის. მრავალ დარგში ფართო მასშტაბით ხორციელდებოდა ფედერალური მთავრობის ჩარევა სამეურნეო საქმეებში. მრავალი ხიდის, სარწყავი არხის, გზატკეცილისა თუ რკინიგზის მშენებლობა განხორციელდა ფედერალური მთავრობისა და შტატების მთავრობების უშუალო მხარდაჭერითა და მონაწილეობით.

ამ და მრავალი სხვა მსგავსი ფაქტის საფუძველზე შეიძლება გა-

კეთდეს დასკვნა, რომ თავისუფალ-სამეწარმეო კაპიტალიზმს აშშ-ში, მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეულ ეტაპებზე გაბატონებული პოზიციები ეკავა, არასდროს უარსებია წმინდა სახით. თავისუფალი მეწარმეობის პრინციპებისადმი მიდრეკილებაზე დეკლარაციების მიუხედავად, საჭირო დროს მიმდინარეობდა სახელმწიფოს ჩარევა სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში, ბაზრის ნეგატიური შედეგების თავიდან აცილების და გამოსწორების მიზნით

მაშასადამე, ბიზნესზე სახელმწიფო კონტროლის ტრადიცია, ისტორიულად მომდინარე და ღრმად ფესვგადგმულია ამერიკის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სისტემაში. აღნიშნული კიდევ უფრო მართებულია ევროპული ქვეყნებისათვის. თავისუფალი-სამეწარმეო კაპიტალიზმის პერიოდშიც კი სახელმწიფო მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრაში. ამიტომ, ქვეყნის საბაზრო რელსებზე გადასვლა არ უნდა გავიგოთ როგორც სახელმწიფოს წასვლა ეკონომიკიდან და ბიზნეს-სუბიექტებს შორის სტიქიური ურთიერთობების დამყარება წმინდა სახით.

როგორც ინდუსტრიულად განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს, საბაზრო ეკონომიკას არასდროს უარსებია და ვერც იარსებებს, წმინდა სახით, საზოგადოების მიღმა და სახელმწიფოსაგან განცალკევებულად. მართალია ეკონომიკის საბაზრო ორიენტაცია, რომელიც, ერთი მხრივ, არჩევანის თავისუფლებას გულისხმობს, თეორიულად ეკონომიკური და სოციალური სფეროების განსახელმწიფოებას ითვალისწინებს, მაგრამ, მეორე მხრივ, ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ სახელმწიფო სრულებით თავიდან იცილებს ამ პროცესების რეგულირებას მაკრო და მიკრო დონეებზე.

სახელმწიფოსა და ეკონომიკის ურთიერთობათა განვითარების მეორე ეტაპი XIX ს. უკანასაკნელ მეოთხედს და XX ს. დასაწყისს მოიცავს, როდესაც, სამამულო და უცხოური სამეცნიერო ლიტერატურის მიხედვით, ამ კუთხით თვისობრივი ცვლილებები განხორციელდა, რომლის მიხედვითაც შეხედულებები თავისუფალ კონკურენციაზე და თავისუფალ ბაზარზე ისტორიის კუთვნილებად იქცა.

იმ პერიოდიდან მოყოლებული გიგანტური კორპორაციები,

რომელთაგან თითოეული მონოპოლიის დამყარებას ცდილობდა შესაბამის დარგებში, საერთო სიტუაციას განსაზღვრავდნენ ეკონომიკაში. შედეგად, ბაზრები დაყოფილი აღმოჩნდნენ უმსხვილესი კორპორაციების მიერ. მათ ერთმანეთთან ურთიერთმომგებიანი შეთანხმებების დადება შეეძლოთ ბაზრის გადანაწილების პირობებისა და პარამეტრების თაობაზე. ჰქონდათ რა უზარმაზარი ეკონომიკური ძალაუფლება, მსხვილმა კორპორაციებმა თავი გამოაცხადეს თავისუფალი კონკურენციის ჭეშმარიტ დამცველებად. ამავე დროს ყველანაირად არღვევდნენ მის ფუძემდებლურ პრინციპებს. ასეთ სიტუაციას ჯ. გელბრეითმა არცთუ უსაფუძვლოდ ოლიგოპოლია უწოდა, რომელიც მონოპოლიური ძალაუფლების განმხორციელებელი რამდენიმე კორპორაციისაგან შედგება.

საბაზრო ეკონომიკა თავისი განვითარების კორპორაციულ სტადიაში შევიდა, რომლის ერთ-ერთ მთავარ განმასხვავებელ ნიშანს სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროში სახელმწიფოს მარეგულირებელი და მაკონტროლებელი როლის არსებითი გაფართოება წარმოადგენს. ცხადი გახდა, რომ ადამ სმიტის “უხილავი ხელი”, საყოველთაოდ მიღებულ განმარტებაში, მნიშვნელოვან კორექტირებას საჭიროებს, რომ ბაზარს, რომელიც თავისუფალი, შეუზღუდავი კონკურენციის პრინციპებს ეფუძნება, არ ძალუძს საზოგადოების წინაშე მდგარი მნიშვნელოვანი პრობლემების გადაჭრა, მათ შორის ეკონომიკურისაც.

კორპორაციული კაპიტალიზმის ერთ-ერთ მთავარ ნიშანს წარმოადგენს სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროში სახელმწიფოს მარეგულირებელი და მაკონტროლებელი როლის გაფართოება. ეკონომიკურ „ავანსცენაზე“ კორპორაციების როგორც ეკონომიკური საქმიანობის გაბატონებული სუბიექტების გამოჩენისა და დამკვიდრების შედეგად, თავისუფალი კონკურენციისა და „ლამის დარაჯის“ სახელმწიფო იდეებმა, რომლებმაც რევოლუციური როლი ითამაშა ფეოდალიზმის დამხობისა და საბაზრო სისტემის აღზევებაში, ფუნქციების თავისებური „ინვერსია“ განიცადა.

თუ ბურჟუაზიული რევოლუციების პერიოდში ასეთი იდეები ეკონომიკური არჩევანის თავისუფლების უზრუნველყოფის საქმესა და ეკონომიკისგარეშე ყოველგვარი დაბრკოლებების მო-

სპობას ემსახურებოდა ცალკეული პიროვნების თვითრეალიზების გზაზე, ახლა ისინი მსხვილი კორპორაციების ინტერესებში ჩადგნენ, რომლებიც რაც შეეძლოთ ყველაფერს აკეთებდნენ თავისუფალი ბაზრისა და კონკურენციის შეზღუდვისათვის. ჰქონდათ რა უზარმაზარი ეკონომიკური ძალაუფლება, სწორედ უმსხვილესმა კორპორაციებმა საკუთარი თავი კონკურენციის ჭეშმარიტ დამცველებად გამოაცხადეს. თუმცა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ყველანაირად არღვევდნენ მის ფუძემდებლურ პრინციპებს.

აღმოჩნდა, რომ თვითდინებაზე მიშვებულ ბაზარზე გარკვეულ პირობებში შეიძლება მოქმედებდეს ჯუნგლების კანონი, სადაც იმარჯვებენ ცხოვრებისადმი ყველაზე მორგებულნი. ამ დროს ძლიერი თრგუნავს და იმორჩილებს სუსტს. ამასთან აშკარა გახდა, რომ ერთი პრობლემის გადაჭრით ბაზარი ბევრ სხვა, არანაკლებ სერიოზულსა და ფეთქებადსაშიშ პრობლემას წარმოშობს. ეს პრობლემა გადაჭრილ იქნა ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების სისტემისა და ინსტიტუტების შექმნის გზაზე.

ჯ. კეინზის ნაშრომის „დასაქმების, სარგებლისა და ფულის ზოგადი თეორიის“ გამოქვეყნების დროიდან თვითრეგულირებადი ბაზრის თეორიას შედარებით მოკრძალებული მდგომარეობა უკავია. კეინზისა და მისი მიმდევრების პოზიციის არსი, როგორც ზემოთ აღვნიშნა, მდგომარეობდა თეზისში, რომლის თანახმადაც მხოლოდ სახელმწიფო ჩარევას შეუძლია უზრუნველყოს მყარი ეკონომიკური ზრდა და შრომისუნარიანი მოსახლეობის დასაქმება.

შედეგად, განვითარებული ქვეყნების მმართველი წრეები საზოგადოების ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში სახელმწიფოს როგორც დე-ფაქტო, ისე დე-იურე ჩარევის აღიარების აუცილებლობის გაცნობიერებამდე მივიდნენ. ეკონომიკის საერთო ხელმძღვანელობის განხორციელების მოთხოვნილებამ მთელი XX საუკუნის მანძილზე ეკონომიკურ სისტემაში სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლის მნიშვნელოვანი ზრდა გამოიწვია. ინდუსტრიულად განვითარებულ ქვეყნებში სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროში სახელმწიფოს როლის ზრდას განსაკუთრებულად ძლიერი იმპულსი მისცა 1929-1932 წლების მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა, რომელმაც საბოლოოდ გაფანტა ილუზიები შეუზღუდავ

თვითრეგულირებად ბაზარზე.

კეინზისა და მისი მიმდევრების რეცესტების მიხედვით, რომლებიც საბიუჯეტო პოლიტიკის აქტიურ გამოყენებას მოითხოვდნენ ეკონომიკური კრიზისის დასაძლევად, ბევრმა მთავრობამ გარკვეული ღონისძიებები განახორციელა, რომლებიც მიმართული იყო უმუშევრობისა და სიღატაკის წინააღმდეგ საზოგადოებრივი სამუშაოებისა და სოციალური შემწეობების მეშვეობით.

სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროში სახელმწიფო ჩარევის ტენდენცია კიდევ უფრო გაძლიერდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, როდესაც ბევრ ევროპულ ქვეყანაში ეკონომიკის მრავალი დარგის ნაციონალიზაცია განხორციელდა, რამაც, თავის მხრივ, სახელმწიფოს, როგორც ეკონომიკური საქმიანობის აქტიური სუბიექტის როლის შესამჩნევი ზრდა გამოიწვია.

სახელმწიფოს როლის გაძლიერების ხელშემწყობ მიზეზებს შორის საკვანძო მნიშვნელობა ჰქონდა იმას, რომ სახელმწიფომ საკუთარ თავზე აიღო მისთვის სრულიად ახალი ამოცანების გადაჭრა, რომლებიც ადრე მისი ყურადღების სფეროს მიღმა რჩებოდა. ამ ამოცანებს შორის პირველ რიგში უნდა გამოვყოთ შემოსავლების გადანაწილების სხვადასხვა ფორმები სოციალური უზრუნველყოფის (დაზღვევის) პროგრამების მეშვეობით. მნიშვნელოვნად გაიზარდა სახელმწიფოს როლი განათლების სისტემის ორგანიზებაში, შრომის ბაზრისა და ერთობლივი მოთხოვნის რეგულირებაში, გარემოსა და მომხმარებელთა ინტერესების დაცვაში და ა.შ.

სახელმწიფო ჩარევა მონოდებულისა შეარბილოს ბაზრის ნეგატიური შედეგები. ცნობილი ამერიკელი ისტორიკოსი და პოლიტოლოგი ა. შლეზინგერი არცთუ უსაფუძვლოდ ამბობდა, რომ აშშ პრეზიდენტმა ფ. რუზველტმა, შეიმუშავა და განახორციელა რა საბაზრო ეკონომიკის რეგულირებისა და უქონელთათვის სოციალური დახმარების ვრცელი პროგრამა, კაპიტალიზმი გადაარჩინა კაპიტალისტებისაგან, რომლებიც თავიანთი სიხარბითა და არაშორსმჭერეტელი ანგარებიანი მოქმედებებით ძირს უთხრიდნენ მას.

ამ მოსაზრებას ეთანხმება წიგნის-„სახელმწიფოები და სუვერენიტეტი გლობალურ პოლიტიკაში“-ავტორთა პოზიცია. „სახ-

ელმწიფო აუცილებელია იმისათვის,-აღნიშნულია ნაშრომში,- რომ ბაზრებმა შეძლონ ფუნქციონირება და კაპიტალიზმმა არ გაანადგუროს საკუთარი თავი, ვინაიდან კაპიტალი ხშირად ბეცია, ხოლო ბაზარი - ირაციონალური. მორალურ-პოლიტიკური კანონებით შეუზღუდავმა ბაზრმა შეიძლება ყველაზე შემოსავლიანი საქონლის - ნარკოტიკების, იარაღის და პროსტიტუციის განვითარებას შეუწყოს ხელი.“¹

სახელმწიფო რეგულირების როლის ზრდას მნიშვნელოვანწილად ხელი შეუწყო იმ გარემოებამ, რომ ვინაიდან მოთხოვნა წარმოადგენს ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების მამოძრავებელ ძალას, აუცილებელია გადახდისუნარიანი ანუ ერთობლივი მოთხოვნის მიზანმიმართული სტიმულირების გზებისა და საშუალებების მოძიება.

ეფექტიანი სტრატეგია, რომელიც მიმართულია კერძო მომხმარებლის სასურველი რეაქციის უზრუნველყოფაზე ამა თუ იმ საქონლის ან მომსახურების მიმართ, გათვლილი უნდა იყოს იმაზე, რომ მას აუცილებელი სახსრები ან გადახდისუნარიანი მოთხოვნა გააჩნდეს, რომელიც ამ საქონლისა თუ მომსახურების შეძენის საშუალებას იძლევა. სახელმწიფო რეგულირებაში ნეოლიბერალური და სოციალ-დემოკრატიული მიმართულებების ეკონომიკური თეორიების წარმომადგენლებმა ამ მიზნის უზრუნველყოფის ერთ-ერთი საშუალება დაინახეს.

იმ შემთხვევებში, როდესაც საჭიროა მოთხოვნის ზრდა, სახელმწიფომ შეიძლება ისეთი ზომები გამოიყენოს, რეოგორიცაა გაზრდილი დანახარჯები. ინფლაციის შემთხვევაში სახელმწიფო მიმართავს მოთხოვნის ზრდის შემაკავებელ ღონისძიებებს.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ზემოქმედება კერძო მომხმარებელზე, სახელმწიფოს მხრიდან შესაძლებელია საქონლის მოთხოვნაზე ზემოქმედებასთან. მოსახლეობის გადახდისუნარიანი მოთხოვნის მართვა სახელმწიფოზე ამა თუ იმ ხარისხის კონტროლს გულისხმობს. მოსახლეობის ზოგიერთი სახის სამომხმარებლო მოთხოვნის უზრუნველყოფა და სათანადო დონეზე შენარჩუნება შეიძლება მხოლოდ სახელმწიფოს მხრიდან დამატებითი ხარჯების განწევით.

1 States and Sovereignty in the Global Economy. N.Y., 1999. P. 7.

ეკონომიკური თეორიის თანამედროვე პრობლემები

მაგალითად, მეტ-ნაკლებად სტაბილური მოთხოვნა ავტომობილებზე, თვითმფრინავებზე, სარკინიგზო ვაგონებსა და ელმავლებზე შეიძლება უზრუნველყოფილი იყოს მხოლოდ შესაბამისი სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის არსებობით და განვითარებით. ამიტომ, ავტო-, ავია- და სარკინიგზო ტრანსპორტის ზრდისა და განვითარებისათვის აუცილებელია სოლიდური სახელმწიფო ხარჯები გზატკეცილებისა და რკინიგზების, ხიდების, აეროპორტებისა და სხვა ნაგებობების მშენებლობისა და შენახვისათვის.

სახელმწიფო ხარჯები და შესყიდვები აუცილებელია საზოგადოებრივ საჭიროებებზე, რამაც უნდა წაახალისოს მოსახლეობის გადახდისუნარიანი მოთხოვნა.

სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროებში სახელმწიფოს როლის გაფართოებაზე მოწმობს მთელი XX საუკუნის განმავლობაში გამოვლენილი სახელმწიფო დანახარჯების ზრდის ტენდენცია (იხ. ცხრილი-1).

ცხრილი-1

წამყვანი ინდუსტრიული ქვეყნების მშპ-ში სახელმწიფო დანახარჯების დინამიკა 1880-2000 წლებში¹

წლები ქვეყანა	1880	1929	1960	1970	1980	1985	1990	1995	2000
აშშ	8,0	10,0	27,8	32,2	31,4	32,5	32,8	33,2	33,1
იაპონია	11,1	19,0	18,3	19,3	32,0	31,6	31,3	35,7	35,5
ინგლისი	10,0	24,0	32,6	39,3	43,0	44,0	39,9	43,2	39,7
გერმანია	10,0	31,1	32,0	37,6	47,9	47,0	45,1	49,5	47,4
საფრანგ.	15,0	19,0	34,6	38,9	46,1	52,1	49,8	53,9	55,2
შვედეთი	6,0	8,0	31,1	43,8	60,1	63,3	59,1	66,4	60,8

¹ Word Development report, 1991 Washington 1991, p. 139. OECD. Economic Outlook, 2002, June P. A. 31.

სახელმწიფოს როლის მნიშვნელოვან ზრდას მოწმობს არა მარტო მშპ-ში სახელმწიფო შემოსავლებისა და ხარჯების წილის ზრდა, არამედ მთავრობის მარეგულირებელი ღონისძიებების მზარდი მნიშვნელობა, რაც მიმართულია ეკონომიკაში კრიზისული მოვლენების დაძლევაზე. სახელმწიფოს მიერ ნაკისრი ამოცანების გადასაჭრელად დამკვიდრდა პრაქტიკა, რომელიც უშვებს გარკვეულ პირობებში ბიუჯეტის დაუბალანსებლობას. საშუალებას აძლევს მთავრობას მოახდინოს ერთობლივი მოთხოვნის სტიმულირება, განსაკუთრებით ეკონომიკური აქტიურობის დაქვეითების პერიოდებში.

მზარდი სახელმწიფო ხარჯები წარმოადგენს როგორც სერიოზულ ბარიერს მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარის შემცირების გზაზე, ისე საზოგადოებაში სოციალური სიმშვიდის შენარჩუნების საშუალებას. სავალუტო ან სხვა სახსრებით სათანადო მანიპულირებისას მთავრობას ძალუძს ინფლაციის შემცირება, ეკონომიკური ზრდის სტიმულირება და ამა თუ იმ ხარისხით წონასწორობის აღდგენა ერთობლივ მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის.

ასე მაგალითად, 1930-იანი წლების დიდი დეპრესიის პერიოდში აშშ-ს მაშინდელი პრეზიდენტის ფ. რუზველტის ადმინისტრაციამ შეიმუშავა და განახორციელა ე.წ. სოციალური სამუშაოების გრძელვადიანი პროგრამა (გზების მშენებლობა, დასახლებული პუნქტების გამწვანება, ქალაქების ქუჩების დასუფთავება და ა.შ.). შემოღებულ და რეალიზებულ იქნა ასევე მოსახლეობის დაუცველი ფენებისა და უმუშევრებისათვის სოციალური დახმარების ფართომასშტაბიანი პროგრამები. აღნიშნული პროგრამები, მიზნად ისახავდა მოსახლეობის მსყიდველობითუნარიანობის ზრდას და ამით წარმოების სტიმულირებას. შემოღებული იქნა გადასახადების მოქნილი სისტემა, რომელიც ეკონომიკაში კონკრეტული კონიუნქტურის მიხედვით ზოგჯერ იზრდებოდა და მოხმარებელთა ხარჯების შეკავების საშუალებას იძლეოდა. ზოგჯერ მცირდებოდა, რაც ასტიმულირებდა მოსახლეობის ხარჯების ზრდას. ეს კი, თავის მხრივ, მოთხოვნის სტაბილიზების საშუალებას იძლეოდა.

აღნიშნული პროცესები მოწმობენ, რომ მთავრობის როლი ეკონომიკაში მეორეხარისხოვანი როლია. უფრო მეტიც, ეკონომიკის

ფუნქციონება და სიცოცხლისუნარიანობა წარმოუდგენელი გახდა ეკონომიკაში სახელმწიფოს აქტიური ჩარევის გარეშე. 1971 წლისათვის, როდესაც აშშ-ს მაშინდელმა პრეზიდენტმა რ. ნიქსონმა ე.წ. „ახალი ეკონომიკური პოლიტიკა“ შემოიღო, აშშ-ში სახელმწიფო ჩარევის პრინციპები საყოველთაოდ მიღებულ ნორმად იქცა.

თანამედროვე ეკონომიკური თეორიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სკოლის - **ნეოკლასიკური სინთეზის** მიხედვით ერთდროულად და შეთანხმებულად უნდა გამოიყენებოდეს, როგორც სახელმწიფო ისე საბაზრო რეგულატორები. შერეული ტიპის ახალი მოდელი, საშუალებას იძლევა შეერწყას სახელმწიფო მართვის რეგულირება, საბაზრო ეფექტურობის მოქნილობას, რაც ოპტიმალურად აწონასწორებს ერთობლივი მოთხოვნა-მიწოდების თანაფარდობას. ამასთან, ეკონომიკური კრიზისის დროს იზრდება სახელმწიფოს როლი, რაც კიდევ ერთხელ დადასტურდა 2008-2011 წლებში, მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის დროს. აღნიშნული თეორიის პიონერია პოლ სამუელსონი (1970 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატი ეკონომიკაში). ნიუ-იორკის უნივერსიტეტის პროფესორი. მისი ცნობილი სახელმძღვანელო „ეკონომიქსი“ 1948 წელს გამოვიდა პირველად და 17 გამოცემას გაუძლო. დღეს ამ სახელმძღვანელოს მილიონობით ეგზემპლარია დაბეჭდილი მსოფლიოს სხვადასხვა ენებზე.¹

1 Самуельсон П.А., Экономика. Вводный курс, пер. с англ. Т1, М.: 1993
ст. 4.